

PhDr. Marie Vachková, Ph.D.

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav germánských studií

Posudek

na diplomovou práci Lenky Kačiakové

na téma

***Stilschichten und Stilfärbungen im DUDEN, Deutsches Universalwörterbuch
– eine kritische Analyse***

FF UK 2010, 118 Seiten, 1 CD

Předložená práce Lenky Kačiakové se zabývá vyhodnocením stylistických značení slov v německém výkladovém slovníku. Její práce vchází do výzkumu přidruženého k projektu Velkého německo-českého akademického slovníku pod mým vedením.

Diplomandka velmi podrobně prozkoumala úzus stylistického značení *emotional*, sestavila objemný přehled (ten do práce pro svůj objem vůbec nevešel), který odhalil kombinace markeru, který vzbuzuje dohady při jeho přenášení do českého slovníkového metajazykového aparátu. Jeho užití prozrazuje, že autoři DUW chtěli co nejlépe a nejpřesněji specifikovat stylistický potenciál slov a vyhnout se např. značení jako expresivně, které je např. mezi českými lexikografy kritizováno pro svou neurčitost: Každé slovo mohu přece použít v kontextu tak, že má více či méně expresivní charakter: Expresivita je výsledkem reciproké souhry mezi příznakovostí lexému a jeho kontextu a kontextu, má zřetelně skalární charakter, který je mnohdy závislý na minimální změně formy (intonace, výslovnost v mluveném jazyce, v psaném jazyce syntax, morfologická varianta atd.)

Slovníkář se často dostává do pokušení marker *emotional* dále specifikovat (např. emotivně pozitivně, emotivně negativně), což je někdy úplně zbytečné. Slovo hovoří přece samo za sebe, je spojováno s obsahy, které jsou s ním konotativně spjaty, ale není možno je stigmatizovat jaksi ještě navíc, protože jeho pojmenovávací funkce v oblasti denotativní a konotativní nelze jednoduše oddělit. Paleta kontextů je tak široká, že co kontext, to jiná aktivace významových složek. Nejedná se jen o problém neřešitelný v podmínkách

lexikografie pracující s malým množstvím dat, jde o problém, který je spíše technickou záležitostí: Jak na to, aby se stylistická potence slova nestěsnila do jedné značky a zkreslila jeho obraz v momentě, kdy se s ním uživatel potýká?

Diplomandka pro zodpovězení této otázky dostala za úkol analyzovat výběr slov, a to tak, že postaví proti sobě jejich stylistické značení v DUW a jejich obraz v doménách užití vygenerovaných z korpusu DeReKo pomocí samoorganizujících lexikálních map, SOM.

Na těchto analýzách se paní Kačiakové podařilo ukázat, že kondenzáty úzu, tzv. kookurenční profily, jsou vodítkem pro interpretaci diskursů, v nichž se slovo typicky vyskytuje. Vycházela pomocí induktivní metody z empirických dat, z introspekce jako nerodilá mluvčí vycházet nemohla. Analýzy ukázaly, že se rýsuje řešení: Slovo (*viz např. restlos*) lze zhruba zmapovat v jeho užití, lze ho pomocí SOM lépe charakterizovat, a tak naznačit i jeho reálný výskyt. Pokud dojde k propojení VNČAS a SOM, tak zde bude možnost např. zjistit, že slovo *restlos* může být zcela neutrální, ale že může vystupovat i v emocionálních projevech, anebo jako součást hovorové němčiny.

Práce by si zasloužila po formální stránce trochu lepší péči ohledně jazyka, ale jinak splňuje všechny předpoklady, aby byla doporučena k obhajobě.

Vzhledem k tomu, že se diplomandka zajímá o textovou lingvistiku, bylo by vhodné se zmínit při obhajobě o souvislostech, které se zde vzhledem k tématu nabízené práce nabízejí.

Praha 15. 9. 2010

Marie Vachková